

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 2 maja 1989 r.

w sprawie regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 212 § 1 oraz art. 39 § 2 i art. 45 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy porządkowe

§ 1. 1. Przy przyjęciu do zakładu karnego skazany obowiązany jest podać dane osobowe i informacje o stanie zdrowia, a także informacje o ciężących na nim zobowiązaniach alimentacyjnych.

2. Skazany obowiązany jest przekazać do depozytu dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których posiadanie jest niedozwolone ze względu na bezpieczeństwo lub ustalony w zakładzie karnym porządek, oraz potwierdzić przekazanie własnoręcznym podpisem.

§ 2. 1. Skazanego przyjętego do zakładu karnego umieszcza się w celi przejściowej dla poddania go badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni.

2. Obowiązek umieszczenia w celi przejściowej nie dotyczy skazanych przetransportowanych z innych zakładów karnych, aresztów śledczych albo ośrodków przystosowania społecznego, jeżeli byli już poddani badaniom i zabiegom, o których mowa w ust. 1.

§ 3. 1. Skazany ma obowiązek przestrzegania regulaminu, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz sumiennego wykonywania poleceń przełożonych,

2. Skazanemu nie wolno uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody administracji zakładu karnego, używać wyrazów albo zwrotów wulgarnych lub obelżywych i gwary przestępców, dokonywać niedozwolonych transakcji i zakładów oraz uprawiać gier hazardowych, spożywać alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, odmawiać przyjmowania pokarmów, dokonywać samouszkodzeń, wykonywać tatuaży i zezwalać na ich wykonywanie na sobie, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów, porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałoby to ustalony w zakładzie porządek, a także samowolnie zmieniać stanowiska pracy, miejsca wykonywania zleconej czynności i miejsca wyznaczonego do spania.

3. Tekst regulaminu oraz ustalonego w zakładzie karnym porządku powinien znajdować się w każdej celi.

§ 4. 1. Funkcjonariusze i pracownicy zakładu karnego, w którym skazany przebywa, a także osoby kierujące pracą, nauczaniem lub innymi zajęciami skazanego są, w zakresie wykonywanych przez nich czynności służbowych, przełożonymi skazanego.

2. W obecności przełożonego skazany pozostaje w pozycji stojącej. Skazany, a w celach wspólnych starszy celi, przyjmując postawę zasadniczą, podaje swoje imię i nazwisko przełożonemu wchodzącemu do celi. Obowiązków tych nie stosuje się w czasie pracy, nauczania, zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, zorganizowanych praktyk i posług religijnych, widzeń oraz spożywania posiłków i spoczynku przewidzianych w ustalonym w zakładzie karnym porządku oraz w szpitalach i izbach chorych, a także gdy skazany zostanie od nich zwolniony.

3. Zwracając się do przełożonego skazany używa zwrotu „obywatelu” z wymiennieniem stanowiska lub stopnia służbowego przełożonego.

4. Zasady zachowania się skazanego, określone w ust. 2 i 3, obowiązują również wobec osób wizytujących zakład karny.

5. Przełożeni oraz inni funkcjonariusze zwracają się do skazanego używając zwrotu „obywatelu”.

§ 5. 1. Skazanych osadza się w celach wieloosobowych lub jednoosobowych.

2. Osadzenie skazanego w celi jednoosobowej może nastąpić tylko po zasięgnięciu opinii lekarza lub psychologa.

§ 6. 1. Skazany ma obowiązek dbać o należyty stan i czystość pomieszczeń, w których przebywa, oraz o stan ich wyposażenia.

2. W każdej celi wieloosobowej wyznacza się spośród skazanych starszego celi, do którego obowiązku należy dbanie o przestrzeganie przez skazanych ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz obowiązków, o których mowa w ust. 1, a także informowanie właściwych przełożonych o potrzebach bytowych i zdrowotnych skazanych.

§ 7. Naczelnik może wyznaczyć funkcyjnych spośród skazanych odbywających karę w rygorze złagodzonej i zasadniczym, wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem. Przy wyznaczaniu funkcyjnych uwzględnia się charakter przestępstwa popełnionego przez skazanego oraz przebieg procesu jego resocjalizacji. Do ich obowiązków należy wykonywanie zadań związanych z przestrzeganiem przez skazanych ustalonego w zakładzie karnym porządku, zwłaszcza w miejscach zakwaterowania, zatrudnienia i nauczania.

§ 8. 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest uczestnikiem.

2. Skazany ma prawo posiadać w celi artykuły żywnościowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, z wyjątkiem brzytwy, listy, fotografie osób najbliższych, materiały piśmienne, osobiste notatki i zapiski oraz książki, prasę i gry świetlicowe, a za zezwoleniem naczelnika — również i inne przedmioty, w tym także podnoszące estetykę pomieszczenia lub będące wyrazem kulturalnych zainteresowań i potrzeb skazanego.

3. Naczelnik może na czas określony ograniczyć posiadanie przedmiotów wymienionych w ust. 2, jeżeli wymagają tego względy sanitarne, porządku lub bezpieczeństwa.

§ 9. 1. Skazany ma prawo, w sposób nie zakłócający spokoju i ustalonego w zakładzie karnym porządku, wykonywać praktyki religijne i posiadać przedmioty niezbędne do ich wykonywania, korzystać z usług religijnych oraz uczestniczyć w nabożeństwach odprawianych w zakładzie karnym i słuchać nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazywania. Przepis § 8 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

2. Osoby uprawnione do udzielania usług religijnych mogą za zezwoleniem naczelnika odwiedzać skazanych w celach i innych pomieszczeniach, w których skazani przebywają.

§ 10. 1. W razie potrzeby skazani podlegają kontroli. Kontroli podlega również ich odzież, bielizna i obuwie, pomieszczenia, w których stale lub czasowo przebywają, a także przedmioty im dostarczane lub przekazywane przez nich innym osobom.

2. Kontrola może być przeprowadzona w każdym czasie. W razie konieczności dopuszczalne jest uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

3. Kontrolę skazanego oraz odzieży i bielizny na nim przeprowadza osoba tej samej płci.

4. Znalezione w czasie kontroli przedmioty, których posiadanie jest niedozwolone, podlegają zatrzymaniu, a notatki i zapiski, jeżeli ich treść zawiera znamiona przestępstwa, przekazaniu do prokuratora. Znalezione pieniądze, jeżeli nie ustalono ich właściciela, przeznaczają się na cele pomocy postpenitencjarnej.

§ 11. 1. W granicach określonych regulaminem, naczelnik ustala porządek w zakładzie karnym, a w szczególności:

- 1) czas i sposób przeprowadzania apelu porannego i wieczornego,
- 2) czas przeznaczony na spoczynek, pracę, naukę, zajęcia własne, kulturalno-oświatowe i sportowe,
- 3) czas i miejsce spożywania posiłków,
- 4) zasady poruszania się po terenie zakładu,
- 5) sposób odbywania spacerów,
- 6) czas i miejsce palenia tytoniu,
- 7) ilość i rodzaj posiadanych w celi przedmiotów oraz sposób ich przechowywania,
- 8) rodzaj własnej odzieży i obuwia, z których skazany może korzystać,
- 9) terminy i miejsce przyjmowania skazanych przez naczelnika, lekarza i innych przełożonych,
- 10) terminy, miejsce, czas i porządek przeprowadzania widzeń,
- 11) terminy, miejsce i sposób dokonywania zakupów,
- 12) miejsce korzystania z usług religijnych, a w razie potrzeby kolejność, w jakiej poszczególne grupy skazanych będą z nich korzystać,
- 13) zakres obowiązków skazanych funkcyjnych.

2. Cele i inne pomieszczenia w zakładzie karnym, w których skazani przebywają lub pracują, są wizytowane przez naczelnika co najmniej raz w miesiącu.

Rozdział 2

Warunki bytowe i opieka zdrowotna

§ 12. 1. Cele mieszkalne powinny odpowiadać wymaganiom higieny, mieć dostateczny dopływ świeżego powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych. Oświetlenie powinno być odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

2. Powierzchnia celi mieszkalnej przypadająca na skazanego powinna wynosić nie mniej niż 3 m². W celach wieloosobowych powierzchnia ta może być zmniejszona nie więcej niż o 0,5 m² na skazanego, łącznie jednak nie więcej niż o 3 m² powierzchni celi.

3. W miarę możliwości należy uwzględniać prośby skazanych niepalących o nieumieszczanie ich w jednej celi z palącymi.

4. Cele mieszkalne powinny być wyposażone w łóżka dla każdego skazanego, stoły, szafki, taborety, niezbędne urządzenia sanitarne i środki do utrzymania czystości w celi oraz głośniki radiowe. Urządzenia sanitarne powinny być usytuowane w celi w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie.

§ 13. 1. Skazany otrzymuje z zakładu karnego do użytku odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę i pościel oraz obuwie i środki do utrzymania higieny osobistej.

2. W okresie jesienno-zimowym skazany może korzystać z własnej ciepłej bielizny i swetra. Za zezwoleniem naczelnika skazany może korzystać w każdym okresie z własnego obuwia i bielizny.

3. W czasie dokonywania czynności procesowych oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany korzysta poza terenem zakładu karnego z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa.

§ 14. 1. Skazany otrzymuje trzy razy dziennie gorące posiłki w odpowiednich odstępach czasu, jak również napój do zaspokajania pragnienia. Dzienna norma żywnościowa powinna zawierać nie mniej niż 2600 kalorii, a dla skazanego pracującego — nie mniej niż 3200.

2. Jeżeli wymaga tego stan zdrowia skazanego, otrzymuje on wyżywienie dietetyczne według wskazań lekarza.

§ 15. 1. Przypadająca skazanemu należność za pracę oraz przysługujące mu inne należności, a także kwoty nadesłane spoza zakładu karnego, przekazuje się do depozytu.

2. Skazany może otrzymywać pieniężne przekazy pocztowe od osób najbliższych oraz krajowych instytucji i organizacji, a za zezwoleniem naczelnika — również od innych osób, instytucji i organizacji.

3. Skazany może, za zezwoleniem naczelnika, dysponować pieniędzmi, przedmiotami wartościowymi i innymi przedmiotami znajdującymi się w depozycie, jeżeli nie zostały zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji, jak również wpłacać pieniądze na książeczkę oszczędnościową.

§ 16. W zakładach karnych tworzy się z dobrowolnych wpłat skazanych fundusz samopomocy, przeznaczony na pomoc skazanym nie posiadającym środków pieniężnych oraz rodzinom skazanych znajdującym się w ciężkich warunkach materialnych. Z funduszu tego nie może być udzielana pomoc skazanym bezzasadnie odmawiającym wykonywania pracy lub wykazującym do niej niewłaściwy stosunek.

§ 17. 1. Z pieniędzy skazanego, znajdujących się w depozycie, nie podlega egzekucji kwota:

- 1) otrzymana od osób najbliższych, odpowiadająca wysokości 25% najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy, przez okres jednego miesiąca od daty otrzymania,
- 2) niezbędna na pokrycie kosztów przejazdu skazanego z zakładu karnego do miejsca zamieszkania i na wyżywienie w ciągu najbliższych dni po zwolnieniu, odpowiadająca wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy, jeżeli skazany odbywał karę pozbawienia wolności przez okres krótszy niż jeden rok, oraz dwukrotnej wysokości tego wynagrodzenia, jeżeli odbywał karę dłużej.

2. Kwotą, o której mowa w ust. 1 pkt 2, skazany nie może dysponować.

§ 18. 1. Skazany ma prawo co najmniej dwa razy w miesiącu dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych za kwoty posiadane w depozycie, pochodzące wyłącznie z należności za pracę wyko-

nywaną w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub z tytułu nagrody pieniężnej, uzyskane w poprzednim miesiącu, pozostałe po potrąceniach egzekucyjnych. W uzasadnionych wypadkach naczelnik może zezwolić skazanemu na dokonywanie zakupów za kwoty posiadane w depozycie, pochodzące z innych źródeł.

2. Skazany zatrudniony nieodpłatnie, nie zatrudniony z przyczyn od niego niezależnych, nie podlegający obowiązkowi pracy lub niezdolny do pracy, ma prawo co najmniej dwa razy w miesiącu dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych za kwoty posiadane w depozycie.

3. Skazany ma prawo dokonywania zakupów przedmiotów osobistego użytku dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym za kwoty posiadane w depozycie.

§ 19. 1. Skazany ma prawo otrzymywać paczki z żywnością od osób najbliższych oraz krajowych instytucji i organizacji, a za zezwoleniem naczelnika — również od innych osób, instytucji i organizacji. Waga paczki wraz z opakowaniem nie może przekraczać 5 kg.

2. W paczkach nie mogą być dostarczane artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich substancji, ani też artykuły w opakowaniach utrudniających kontrolę ich zawartości.

§ 20. Skazany może, za zezwoleniem naczelnika, otrzymywać paczki z potrzebną mu odzieżą, bielizną, obuwem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami opatrunkowymi i higienicznymi, a za zezwoleniem lekarza — również z lekami. Przepis § 19 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 21. 1. Paczki podlegają kontroli w obecności skazanego.

2. Paczki o wadze przekraczającej 5 kg, a także paczki zawierające przedmioty, których posiadanie w zakładzie karnym jest niedozwolone, lub artykuły, o których mowa w § 19 ust. 2, podlegają zwrotowi na koszt nadawcy. W uzasadnionym wypadku paczka przekraczająca dopuszczalną wagę może być doręczona skazanemu, a jej nadwaga zaliczona na poczet następnej paczki. Decyzje w tych sprawach podejmuje naczelnik.

3. Artykuły żywnościowe nie nadające się do spożycia podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

§ 22. 1. Naczelnik może zezwolić skazanemu ze względu na stan jego zdrowia na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub na otrzymywanie dodatkowych paczek z żywnością — według wskazań lekarza.

2. Skazany chory korzystający z diety może dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i otrzymywać paczki z żywnością wyłącznie według wskazań lekarza.

§ 23. Skazanemu zapewnia się bezpłatną opiekę lekarską świadczoną przez służbę zdrowia zakładów karnych, a w razie potrzeby także przez zakłady społeczne służby zdrowia, oraz bezpłatne zaopatrzenie w leki i środki opatrunkowe.

§ 24. 1. Skazany obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie przełożonego o swojej chorobie oraz o zauważonej chorobie innego skazanego, jeżeli ten nie zgłasza się sam do lekarza.

2. Wobec skazanego leczonego w celi, chronicznie chorego nie wymagającego leczenia szpitalnego lub rekonwalescencja naczelnik może, na wniosek lekarza, dokony-

wać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia stanu zdrowia skazanego.

§ 25. 1. Skazanego obejmuje się w miarę potrzeby profilaktycznym oddziaływaniem przeciwalkoholowym oraz oddziaływaniem przeciw uzależnieniu od środków odurzających lub psychotropowych.

2. Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, obejmuje się odpowiednim leczeniem i rehabilitacją.

§ 26. Ilość i jakość posiłków dla skazanych oraz sposób ich przyrządzania i wydawania, stan sanitarny zakładu karnego i utrzymywanie czystości przez skazanych, ogrzewanie, oświetlenie i wentylacja zakładu, a także stan i czystość odzieży i bielizny oraz bielizny pościelowej skazanych, podlegają kontroli lekarza lub innego fachowego pracownika służby zdrowia zakładów karnych.

§ 27. Skazany ma prawo do ośmiogodzinnego snu w ciągu doby.

§ 28. 1. Skazany odbywa codziennie 60-minutowy spacer na wolnym powietrzu. Z odbywania spaceru może skazanego zwolnić jednorazowo właściwy przełożony, a na czas dłuższy — lekarz lub naczelnik. Spacer skazanych chorych odbywa się według wskazań lekarza.

2. Skazany zatrudniony na wolnym powietrzu odbywa spacer tylko w dni wolne od pracy.

§ 29. 1. Skazany ma obowiązek utrzymywać należytą czystość osobistą i dbać o schludny wygląd.

2. Skazany mężczyzna ma obowiązek ogolić się co najmniej trzy razy w tygodniu. Brodę i wąsy skazany może nosić tylko za zgodą naczelnika. Skazany mężczyzna powinien być co najmniej raz w miesiącu podstrzyżony oraz trzy razy w tygodniu ogolony, jeżeli nie czyni tego sam.

3. Skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z częstszych kąpeli. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza.

Rozdział 3

Korespondencja i widzenia

§ 30. 1. Skazany ma prawo prowadzenia korespondencji.

2. Korespondencję z zagranicznymi instytucjami i organizacjami skazany może prowadzić tylko za zezwoleniem naczelnika.

3. Korespondencję urzędową administracja zakładu karnego bezzwłocznie doręcza lub podaje do wiadomości skazanemu, który własnoręcznie podpisem i datą poświadcza jej odbiór lub przyjęcie do wiadomości. W wypadku odmowy poświadczenia odbioru lub przyjęcia do wiadomości, czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub zwrotnym poświadczeniu odbioru.

4. Skazany nie posiadający środków pieniężnych otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty oraz znaczki pocztowe na cztery listy w miesiącu. Nie dotyczy to skazanych bezzasadnie odmawiających wykonywania pracy.

§ 31. 1. Korespondencja prowadzona przez skazanego, z wyjątkiem korespondencji z organami władzy i ad-

ministracji państwowej, wymiaru sprawiedliwości i ścigania oraz innymi organami państwowymi, podlega cenzurze administracji zakładu karnego.

2. Nie podlega doręczeniu lub wysłaniu korespondencja zawierająca znamiona przestępstwa lub wykroczenia, informacje godzące w interes społeczny lub bezpieczeństwo zakładu karnego, wyrazy albo zwroty wulgarne lub obelżywe oraz sporządzona w gwarze przestępców, jak również korespondencja nieczytelna, bez adresu nadawcy albo jeżeli jest to wskazane ze względów wychowawczych.

3. Korespondencję, o której mowa w ust. 2, załącza się do akt skazanego, powiadamiając go o przyczynach jej niedoręczenia. Naczelnik powinien zezwolić na zakomunikowanie skazanemu ważnej wiadomości znajdującej się w nie doręczonej korespondencji.

4. Naczelnik może zwolnić od cenzury korespondencję skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w ośrodkach pracy lub zakładach karnych przejściowych.

§ 32. 1. Skazany ma prawo korzystać z widzeń z osobami najbliższymi, a z innymi osobami za zezwoleniem naczelnika. Czas przeznaczony na widzenie trwa 60 minut, a za zezwoleniem naczelnika może być przedłużony. Skazany może jednorazowo wykorzystać widzenia przysługujące mu w ciągu miesiąca.

2. Skazany może otrzymać w ciągu dnia tylko jedno widzenie. Widzenie może odbywać się nie więcej niż z dwoma osobami pełnoletnimi, bez względu na liczbę towarzyszących osób niepełnoletnich. W uzasadnionych wypadkach naczelnik może zezwolić na zwiększenie liczby widzeń w ciągu dnia lub na udzielenie widzenia z większą liczbą osób odwiedzających.

3. Widzenia odbywają się przy oddzielnym stoliku w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, chyba że dalsze przepisy stanowią inaczej. Widzenia mogą odbywać się również bez nadzoru funkcjonariusza.

4. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie niewielkich ilości artykułów żywnościowych.

5. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad i sposobu odbywania widzeń, widzenie może być przerwane lub zakończone przed czasem na nie przeznaczonym.

§ 33. 1. Skazany cudzoziemiec ma prawo prowadzenia korespondencji z właściwym urzędem konsularnym, a w razie braku takiego urzędu — z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym.

2. Skazany, o którym mowa w ust. 1, ma prawo korzystania z widzeń z urzędnikiem konsularnym, a w razie jego braku — z wykonującym funkcje konsularne pracownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego.

§ 34. Zasady i sposób odbywania widzeń podaje się do wiadomości osobom odwiedzającym.

§ 35. Ograniczenia wynikające z § 32 ust. 1—3 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem oraz z osobami wymienionymi w § 33 ust. 2.

§ 36. W uzasadnionych wypadkach naczelnik może zezwolić skazanemu na telefoniczne porozumienie się z osobami najbliższymi lub innymi osobami na koszt skazanego, a jeżeli nie posiada on środków pieniężnych — na koszt zakładu karnego. Rozmowa może odbywać się również bez obecności funkcjonariusza.

Rozdział 4

Prośby, skargi i wnioski

§ 37. 1. Skazany ma prawo bezpośredniego zwracania się do przełożonych ze sprawami związanymi z odbywaniem kary pozbawienia wolności, a także ze sprawami osobistymi.

2. Administracja zakładu karnego organizuje okresowe spotkania z grupami skazanych w sprawach związanych zwłaszcza z przestrzeganiem zasad współżycia społecznego, zatrudnieniem i nauczaniem.

§ 38. 1. Skazany ma prawo składania próśb, skarg i wniosków. Jeżeli prośba, skarga lub wniosek są adresowane do niewłaściwego organu, należy poinformować skazanego, który organ jest właściwy, i przekazać prośbę, skargę lub wniosek organowi wskazanemu przez skazanego.

2. Składanie próśb, skarg i wniosków zbiorowych, jak również przez poszczególnych skazanych w imieniu ogółu lub grupy skazanych, jest niedozwolone, chyba że dalsze przepisy stanowią inaczej.

§ 39. Koszty przesłania próśb, skarg i wniosków ponosi skazany. Skazany nie posiadający środków pieniężnych otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty oraz znaczki pocztowe.

Rozdział 5

Podstawowe środki oddziaływania resocjalizacyjnego

1. Zatrudnienie

§ 40. 1. Skazany zdolny do pracy obowiązany jest wykonywać prace odpłatnie lub nieodpłatnie wskazane przez administrację zakładu karnego, chyba że od tego obowiązku jest zwolniony z mocy odrębnych przepisów.

2. Przy kierowaniu skazanego do odpowiedniego rodzaju pracy uwzględnia się w szczególności stan zdrowia, wiek, płeć, pozostałą do odbycia część kary, względy porządku i bezpieczeństwa, a także w miarę możliwości kwalifikacje zawodowe i zainteresowania skazanego oraz potrzebę ułatwienia zdobycia zawodu. Zatrudnienie przy pracach szkodliwych dla zdrowia wymaga zgody skazanego.

3. Skazany, na którym ciąży ustawowy obowiązek alimentacyjny, a osoba uprawniona znajduje się w ciężkich warunkach materialnych, albo skazany, od którego zostały zasądzone alimenty, powinien być zatrudniony odpłatnie, w pierwszej kolejności.

§ 41. Skazany powinien być przyuczony do wykonywania przydzielonej mu pracy, przeszkolony w zakresie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznany z podstawowymi zadaniami i normami pracy oraz zasadami wynagrodzenia za pracę.

§ 42. Skazany obowiązany jest pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny pracy, przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych, dbać o porządek w miejscu pracy, stan obsługiwanych maszyn i urządzeń oraz przestrzegać przepisów porządkowych i regulaminu pracy.

§ 43. W celu kształtowania właściwej postawy społecznej skazanych inicjuje się i rozwija współzawodnictwo pracy oraz umożliwia im podejmowanie czynów społecznych w czasie wolnym od pracy.

§ 44. Skazany otrzymuje w całości, bez potrąceń na cele pomocy postpenitencjarnej i zapobiegania przestępczości oraz na rzecz budżetu państwa, dodatki za pracę uciążliwą, niebezpieczną lub szkodliwą dla zdrowia, nagrody regulaminowe i z funduszu mistrzowskiego, premie za oszczędność surowca, wynagrodzenie za racjonalizatorstwo i wynalazczość oraz należność za pracę wykonaną ponad określoną normę pracy.

§ 45. Skazany zatrudniony nieodpłatnie może otrzymać co miesiąc nagrodę pieniężną, której wysokość jest uzależniona od wyników pracy.

§ 46. 1. Skazanemu wyróżniającemu się wzorową pracą, a w szczególności systematycznie przekraczającemu zadania produkcyjne i spełniającemu wymogi w zakresie jakości produkcji, należność za pracę przypadająca w wysokości przewidzianej w regulaminie może być podwyższona nie więcej niż o 20%.

2. Podwyższenie należności, o której mowa w ust. 1, nie może spowodować otrzymania przez skazanego więcej niż 75% należności za pracę.

§ 47. 1. Skazanemu, od którego zostały zasądzone alimenty, należność za pracę przypadająca mu w wysokości przewidzianej w regulaminie może być podwyższona do 75%, jeżeli posiadane przez niego środki pieniężne nie wystarczają na ich pokrycie.

2. Skazanemu, na którym ciąży ustawowy obowiązek alimentacyjny, a osoba uprawniona znajduje się w ciężkich warunkach materialnych, należność za pracę przypadająca w wysokości przewidzianej w regulaminie może być podwyższona do 75%; podwyższoną część należności za pracę przekazuje się w całości osobie uprawnionej do świadczeń alimentacyjnych.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do skazanych, których dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Podwyższoną część należności za pracę przekazuje się w całości na konto wskazane przez właściwy organ administracji państwowej.

§ 48. 1. Jeżeli skazany nie może być zatrudniony z przyczyn od niego niezależnych i w związku z tym płacić zasądzonych alimentów lub udzielać rodzinie niezbędnej pomocy materialnej, naczelnik może w uzasadnionych wypadkach, przez okres nie przekraczający 3 kolejnych miesięcy, udzielać jego rodzinie zapomóg z funduszu przeznaczonego na pomoc postpenitencjarną i zapobieganie przestępczości.

2. Kwota udzielonej zapomogi nie może jednorazowo przekraczać wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy. Kwot przekazanych osobom uprawnionym nie zalicza się na poczet zasądzonych alimentów.

§ 49. Skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie za wykonywanie następujących rodzajów prac porządkowych oraz pomocniczych o charakterze administracyjno-gospodarczym i publicznych robót porządkowych związanych z:

- 1) utrzymaniem czystości i porządku wewnątrz zakładu karnego i aresztu śledczego oraz w ich najbliższym otoczeniu,

- 2) funkcjonowaniem zakładu karnego i aresztu śledczego, a zwłaszcza konserwacją obiektów oraz działaniem urzędów, jak również obsługą, zaopatrzeniem i transportem,
- 3) usuwaniem klęsk żywiołowych,
- 4) utrzymaniem czystości i porządku oraz konserwacją obiektów i urzędów użyteczności publicznej.

§ 50. Skazany w okresie przysługującego mu wypożyczynku z tytułu pracy korzysta z następujących ulg:

- 1) dodatkowego lub dłuższego widzenia,
- 2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych lub dodatkowej paczki żywnościowej,
- 3) pierwszeństwa w uczestniczeniu w zajęciach kulturalno-oświatowych,
- 4) dłuższego spaceru lub zajęć sportowych, jeżeli warunki zakładu karnego na to pozwalają.

2. Nauczanie

§ 51. 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie skazanych, którzy nie mają podstawowego wykształcenia, zawodu lub pełnych kwalifikacji do jego wykonywania albo nie będą mogli wykonywać dotychczas posiadanego zawodu po odbyciu kary.

2. W zakładach karnych organizuje się kształcenie zawodowe w zakresie szkoły średniej, połączone z praktyczną nauką zawodu, o kierunkach uwzględniających zainteresowania skazanych i zapotrzebowania gospodarki narodowej, na zasadach przewidzianych dla dorosłych. Może być również organizowane kształcenie w zakresie szkoły średniej ogólnokształcącej.

§ 52. 1. Obowiązkowi nauczania w zakresie szkoły podstawowej oraz nauczania zawodu podlegają skazani, którzy nie ukończyli lat 50, a do odbycia kary pozostało im co najmniej 6 miesięcy.

2. Naczelnik może zwolnić skazanego z obowiązku określonego w ust. 1 z powodu złego stanu zdrowia lub z innych ważnych przyczyn, jak również okresowo wyłączyć z nauczania, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa.

3. Skazanych, którzy ukończyli lat 50, a nie mają wykształcenia podstawowego lub zawodu, obejmuje się nauczaniem na ich prośbę.

§ 53. 1. Nauczanie prowadzi się w czasie wolnym od pracy.

2. Skazanemu uczącemu się, w zależności od rodzaju szkolenia, naczelnik może w uzasadnionych wypadkach skrócić czas pracy, nie więcej jednak niż o 6 godzin w tygodniu.

§ 54. Nauczanie jest nieodpłatne. Skazany ponosi koszty zakupu podręczników i przyborów szkolnych. Skazanemu nie posiadającemu środków pieniężnych udostępnia się nieodpłatnie niezbędne podręczniki i przybory szkolne.

§ 55. W zakładach karnych może być organizowane doskonalenie zawodowe. Koszty tego doskonalenia mogą w całości lub w części ponosić skazani.

§ 56. Naczelnik może zezwolić skazanemu na kształcenie w trybie eksternistycznym lub zaocznym oraz na udział w konsultacjach i na zdawanie egzaminów poza obrębem zakładu karnego, jeżeli względy bezpieczeństwa nie stoją temu na przeszkodzie.

§ 57. 1. Skazany otrzymuje świadectwo promocyjne, ukończenia szkoły lub zaświadczenie o ukończeniu kursu według wzorów ogólnie obowiązujących, bez zaznaczenia, że uzyskał je w czasie odbywania kary.

2. Skazany zwolniony z zakładu karnego przed zakończeniem roku szkolnego lub kursu może składać w zakładzie egzaminy końcowe, a zwolniony przed okresem klasyfikowania otrzymuje zaświadczenie o uczęszczaniu do danej szkoły.

3. Działalność kulturalno-oświatowa i zajęcia sportowe

§ 58. 1. W czasie wolnym od pracy i nauki w zakładach karnych prowadzi się dla skazanych zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe. Celem tych zajęć jest w szczególności kształtowanie postawy obywatelskiej, wpajanie zasad współżycia społecznego i przestrzegania porządku prawnego, upowszechnianie wiedzy i podnoszenie poziomu kulturalnego, wyzwalanie i rozwijanie inicjatywy, zdolności oraz zainteresowań skazanych w kierunku społecznie pożądanym, a także zachowanie i rozwój sił fizycznych.

2. Zajęcia kulturalno-oświatowe polegają w szczególności na krzewieniu czytelnictwa książki i prasy, udostępnianiu programów telewizyjnych, audycji radiowych i własnych radiowęzła, wyświetlaniu filmów, przeprowadzaniu dyskusji, pogadanek i prelekcji, organizowaniu imprez artystycznych, propagandowych i okolicznościowych oraz powoływaniu zespołów zainteresowań.

3. Uczestnictwo w zajęciach, o których mowa w ust. 1, jest obowiązkowe, jeżeli udział w nich nie jest uzależniony od opłat z własnych środków pieniężnych skazanych.

§ 59. Skazany ma prawo wypożyczać z biblioteki zakładu karnego książki i gry świetlicowe oraz korzystać z prasy dostarczanej przez administrację zakładu, instytucje i organizacje oraz osoby najbliższe, a także zakupywać je z własnych środków pieniężnych.

4. Zespoły skazanych

§ 60. 1. W celu wyrabiania umiejętności społecznego działania w zakładach karnych mogą być tworzone zespoły skazanych, którym naczelnik, uwzględniając warunki danego zakładu, może powierzyć:

- 1) organizowanie zajęć kulturalno-oświatowych, w tym zwłaszcza czytelnictwa, i prowadzenie biblioteki oraz przygotowywanie audycji własnych radiowęzła,
- 2) organizowanie dokształcania i samokształcenia skazanych oraz samopomocy w nauce,
- 3) organizowanie imprez i uroczystości szkolnych oraz zakładowych,
- 4) organizowanie zajęć sportowych,
- 5) inicjowanie współzawodnictwa pracy i czynów społecznych,
- 6) przygotowywanie i organizowanie widowisk skazanych,
- 7) wnioskowanie o przyznanie skazanym nagród,
- 8) inicjowanie tworzenia funduszu samopomocy skazanych oraz zarządzanie zgromadzonymi w nim środkami,

9) współdziałanie z administracją zakładu karnego w utrzymaniu właściwej atmosfery wychowawczej oraz należytego porządku i dyscypliny.

2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, zespoły skazanych mogą składać prośby i wnioski.

5. Nagrody oraz kary dyscyplinarne

§ 61. Skazanemu, który wyróżnia się wzorową postawą, a zwłaszcza pilnością w pracy lub w nauce, może być przyznana nagroda. Przyznanie nagrody powinno zmierzać przede wszystkim do ugruntowania społecznie pożądanej postawy skazanego i pobudzenia jego aktywności w procesie resocjalizacji.

§ 62. 1. Nagrody są następujące:

- 1) pochwała,
- 2) zezwolenie na częstsze branie udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych,
- 3) zezwolenie na posiadanie innych przedmiotów niż określone w ustalonym w zakładzie karnym porządku,
- 4) zezwolenie na częstsze dokonywanie zakupów,
- 5) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej,
- 6) zezwolenie na dodatkowe lub dłuższe widzenie,
- 7) zezwolenie na widzenie przy oddzielnym stoliku,
- 8) zezwolenie na widzenie bez osoby nadzorującej,
- 9) zezwolenie na odbywanie widzeń we własnej odzieży, bieliźnie i obuwiu,
- 10) zezwolenie na przekazanie osobie najbliższej upominku,
- 11) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się z osobami najbliższymi lub innymi osobami na własny koszt,
- 12) nagroda rzeczowa lub pieniężna,
- 13) podwyższenie części należności za pracę przypadającej skazanemu według rygoru, w którym odbywa karę, nie więcej niż o 25% i na okres nie przekraczający 3 miesięcy,
- 14) zezwolenie na widzenie się bez dozoru z osobą najbliższą poza terenem zakładu karnego na czas nie przekraczający 24 godzin,
- 15) zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru na czas nie przekraczający 5 dni.

2. Z nagród, o których mowa w ust. 1 pkt 14 i 15, skazany korzysta we własnej odzieży, bieliźnie i obuwiu.

§ 63. 1. Nagrody przyznaje naczelnik z urzędu, na pisemny wniosek przełożonego skazanego lub zespołu skazanych.

2. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można przyznać jednorazowo więcej niż jedną nagrodę.

3. Nagrody mogą być przyznawane indywidualnie lub zbiorowo, jednorazowo lub na czas określony. Nagrody przyznane na czas określony mogą być przez naczelnika cofnięte, jeżeli uległy zmianie podstawy ich przyznania.

§ 64. Decyzję o przyznaniu lub cofnięciu nagrody wydaje się na piśmie i podaje do wiadomości nagrodzonego, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają — również osobom najbliższym skazanego, skazanym i innym osobom.

§ 65. Za zawinione naruszenie nakazów i zakazów wynikających z regulaminu oraz ustalonego w zakładzie

karnym lub w miejscu pracy porządku i dyscypliny, zwane dalej przekroczeniem, skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej. Ukaranie dyscyplinarne powinno zmierzać do zapewnienia przestrzegania przez skazanego obowiązków, ustalonego porządku i dyscypliny oraz wdrażać go do poszanowania zasad współżycia społecznego.

§ 66. 1. Kary dyscyplinarne są następujące:

- 1) nagana,
- 2) pozbawienie wszystkich lub niektórych nie wykorzystanych przez skazanego nagród albo ulg, o których mowa w § 50,
- 3) pozbawienie korzystania z udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, przez okres do 3 miesięcy,
- 4) pozbawienie prawa otrzymania paczki żywnościowej,
- 5) udzielanie widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą i nie przy oddzielnym stoliku przez okres do 3 miesięcy,
- 6) pozbawienie lub ograniczenie prawa dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych przez okres do 3 miesięcy,
- 7) pozbawienie zezwolenia na widzenia, o których mowa w § 86 ust. 3 pkt 1, przez okres do 3 miesięcy,
- 8) osadzenie w celi pojedynczej przez okres do 1 miesiąca,
- 9) obniżenie części należności za pracę, przypadającej skazanemu według rygoru, w którym odbywa karę, nie więcej niż o 25%, na okres nie przekraczający 3 miesięcy,
- 10) pozbawienie lub ograniczenie widzeń na okres do 3 miesięcy,
- 11) twarde łóżko w osobnej celi przez okres do 14 dni,
- 12) umieszczenie w oddziale izolacyjnym na okres od 1 do 6 miesięcy.

2. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej, określonej w ust. 1 pkt 10, naczelnik może w uzasadnionym wypadku zezwolić skazanemu na widzenie.

§ 67. Kara dyscyplinarna określona w § 66 ust. 1 pkt 11 polega na pozbawieniu skazanego materaca oraz korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy.

§ 68. 1. Karę dyscyplinarną umieszczenia w oddziale izolacyjnym można wymierzyć skazanemu, który popełnił przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązujący porządek i dyscyplinę, a uprzednio był kilkakrotnie karany dyscyplinarnie.

2. Karę dyscyplinarną umieszczenia w oddziale izolacyjnym można także wymierzyć skazanemu, który dokonując samouszkodzenia, usiłuje w ten sposób wymusić uwzględnienie swych bezzasadnych żądań, jak również skazanemu, który nakłania lub udziela pomocy do dokonywania samouszkodzeń.

§ 69. 1. Kary dyscyplinarne określone w § 66 ust. 1 pkt 8 i 12 polegają na osadzeniu skazanego w celi pojedynczej w warunkach uniemożliwiających kontakt z innymi skazanymi oraz pozbawieniu go możliwości:

- 1) korzystania z widzeń,
- 2) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy,
- 3) zatrudnienia poza celą.

2. Skazanemu odbywającemu karę dyscyplinarną umieszczenia w oddziale izolacyjnym nie przysługuje ponadto prawo dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych, otrzymywania paczek żywnościowych oraz palenia tytoniu.

3. W czasie odbywania kar, o których mowa w ust. 1 i 2, naczelnik może, w wypadkach uzasadnionych ważnymi względami rodzinnymi lub osobistymi, zezwolić skazanemu na widzenie.

§ 70. 1. Za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W wypadku gdy skazany popełnił więcej przekroczeń, zanim został ukarany za którekolwiek z nich, wymierza się jedną karę dyscyplinarną odpowiednio surowszą. Jeżeli zasady stopniowania i indywidualizacji za tym przemawiają, a przekroczenie narusza w poważnym stopniu obowiązujący porządek i dyscyplinę, można wymierzyć dwie odpowiednio dobrane kary dyscyplinarne.

2. Ponowne wymierzenie kary dyscyplinarnej nie może nastąpić w taki sposób, aby była ona bezpośrednim przedłużeniem odbywanej takiej samej kary, chyba że łączny okres trwania wymierzonych kar nie przekracza przewidzianej w regulaminie granicy czasu trwania tej kary.

3. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi, zwłaszcza gdy skazany popełnił przekroczenie po raz pierwszy albo jeżeli nie naruszyło ono w poważnym stopniu ustalonego porządku lub dyscypliny, można odstąpić od ukarania dyscyplinarnego i poprzestać na zwróceniu skazanemu uwagi.

§ 71. 1. Naczelnik wymierza kary dyscyplinarne z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego.

2. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wysłuchuje się wyjaśnień obwinionego skazanego i opinii wychowawcy, a jeżeli zachodzi potrzeba — również wyjaśnień składającego wniosek o ukaranie lub innych osób. Postępowanie może odbywać się w obecności innych skazanych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

3. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wymierzonej w § 66 ust. 1 pkt 8 i 12 zasięga się opinii lekarza lub psychologa.

§ 72. 1. Nie można wymierzyć kary dyscyplinarnej, jeżeli od dnia powzięcia przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przekroczenia upłynęło 14 dni lub od dnia popełnienia przekroczenia 30 dni. Nie można rozpocząć wykonywania kary dyscyplinarnej po upływie 14 dni od jej wymierzenia.

2. Terminy określone w ust. 1 nie biegną w okresie przebywania skazanego poza zakładem karnym bez zezwolenia albo leczenia związanego z samouszkodzeniem, a także w okresie odroczenia, zawieszenia lub przerwania wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 73. Decyzję o ukaraniu zawierającą określenie przekroczenia, a także decyzję o anulowaniu ukarania oraz o darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, podejmuje się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają — również osobom najbliższym skazanego, skazanym i innym osobom.

§ 74. 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną wykonuje się niezwłocznie. Przed wykonaniem kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 8, 11 i 12, jak również kar

określonych w pkt 4 i 6 wymierzonych skazanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych albo otrzymywanie paczek z żywnością lub korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.

2. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia odbycie wymierzonej kary dyscyplinarnej w całości lub w części, wykonanie jej należy odroczyć lub przerwać albo zamienić na taką karę dyscyplinarną, którą skazany może odbyć. Decyzję w tym względzie podejmuje naczelnik po zasięgnięciu opinii lekarza.

3. W czasie wykonywania kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 8, 11 i 12 lekarz powinien kontrolować stan zdrowia skazanego.

§ 75. 1. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi lub innymi ważnymi względami wymierzoną karę dyscyplinarną można darować lub zamienić na inną, mniej dolegliwą, albo jej wykonanie w całości lub w części zawiesić na okres od 1 do 3 miesięcy, a kary umieszczenia w oddziale izolacyjnym — na okres od 1 do 6 miesięcy.

2. Darowanie, zamianę lub zawieszenie kary dyscyplinarnej można uzależnić od spełnienia przez skazanego określonych warunków, uzasadnionych względami wychowawczymi.

3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że naczelnik postanowi inaczej. Po upływie okresu zawieszenia karę uważa się za wykonaną.

4. Jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nie znane przedtem, wskazujące na to, iż ukarany jest niewinny, ukaranie dyscyplinarne podlega anulowaniu, a naczelnik podejmuje stosowną decyzję mającą na celu uchylenie jego skutków.

Rozdział 6

Indywidualizacja wykonywania kary pozbawienia wolności

1. Podział skazanych na grupy klasyfikacyjne i kierowanie ich do odpowiednich zakładów karnych

§ 76. 1. Skazanych dzieli się na grupy klasyfikacyjne młodocianych, dorosłych recydywistów i nierecydywistów oraz kieruje do odpowiednich zakładów karnych.

2. Skazani zakwalifikowani do poszczególnych grup klasyfikacyjnych odbywają karę w rygorze zasadniczym, złagodzonej i obostrzonej.

§ 77. 1. Karę pozbawienia wolności wykonuje się w:

- 1) zakładzie karnym zwykłym (zakład zamknięty) — według rygoru obostrzonego i zasadniczego,
- 2) ośrodku pracy (zakład półotwarty) — według rygoru zasadniczego i złagodzonego,
- 3) zakładzie karnym przejściowym (zakład otwarty) — według rygoru złagodzonego.

2. W wypadkach uzasadnionych względami resocjalizacyjnymi lub bezpieczeństwa skazani mogą odbywać karę według rygoru złagodzonego również w zakładzie karnym zwykłym.

§ 78. 1. Skazanych kieruje się w miarę możliwości do zakładów karnych położonych najbliżej ich miejsca zamieszkania.

2. Skazany powinien odbywać karę w zakładzie karnym, do którego został skierowany. Przeniesienie skazanego do innego zakładu karnego może nastąpić tylko z uzasadnionych powodów, a zwłaszcza ze względów resocjalizacyjnych.

§ 79. 1. Skazanych kieruje się do ośrodków pracy, jeżeli względy resocjalizacyjne przemawiają za możliwością wykonywania wobec nich kary w warunkach zmniejszonej izolacji, zwiększonych uprawnień i samodyscypliny, a względy zdrowotne lub bezpieczeństwa nie stoją temu na przeszkodzie.

2. Skazani, którzy w ośrodku pracy nie stosują się do wymagań w zakresie samodyscypliny lub gdy przemawiają za tym inne względy resocjalizacyjne albo bezpieczeństwa, przenoszeni są do odpowiednich zakładów karnych zwykłych.

§ 80. 1. Do zakładów karnych przejściowych można kierować skazanych odbywających karę w rygorze złagodzonej, po odbyciu przez nich co najmniej 3 lat orzeczonej kary pozbawienia wolności, nie wcześniej jednak niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym przedterminowym zwolnieniem albo na rok przed końcem kary.

2. Skazani, którzy w zakładzie karnym przejściowym nie stosują się do wymagań w zakresie samodyscypliny, przenoszeni są do odpowiednich zakładów karnych.

3. W sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, decyduje sąd penitencyjny.

2. Rygory wykonywania kary pozbawienia wolności

§ 81. Skazani za przestępstwa umyślne, z wyjątkiem skazanych, o których mowa w § 85 pkt 2, rozpoczynają odbywanie kary w rygorze zasadniczym.

§ 82. 1. Karę w rygorze zasadniczym wykonuje się w warunkach podstawowego zakresu obowiązków i uprawnień oraz dyscypliny.

2. Cele mieszkalne skazanych, odbywających karę w rygorze zasadniczym w ośrodku pracy, mogą być otwarte.

3. W ustalonym w zakładzie karnym zwykłym porządku można określić czas, w którym cele mieszkalne skazanych odbywających karę w rygorze zasadniczym pozostają otwarte w porze dziennej.

§ 83. Skazani odbywający karę w rygorze zasadniczym mają prawo:

- 1) otrzymywać 30% należności za pracę,
- 2) korzystać z dwóch widzeń w miesiącu,
- 3) otrzymywać paczkę z żywnością raz na trzy miesiące.

§ 84. Karę w rygorze złagodzonej wykonuje się w warunkach zwiększonego zakresu uprawnień i większej samodyscypliny skazanych.

§ 85. W rygorze złagodzonej rozpoczynają odbywanie kary skazani:

- 1) na karę pozbawienia wolności za przestępstwa nieumyślne,
- 2) odbywający karę zastępczą w zamian za nie uiszczoną grzywnę lub za karę ograniczenia wolności.

§ 86. 1. Skazani odbywający karę w rygorze złagodzonej mają prawo:

- 1) otrzymywać 35% należności za pracę,

- 2) korzystać z trzech widzeń w miesiącu,

- 3) otrzymywać paczkę z żywnością raz na dwa miesiące.

2. Wobec skazanych odbywających karę w rygorze złagodzonej nie stosuje się kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 5, 8, 10 i 12.

3. Skazani odbywający karę w rygorze złagodzonej w ośrodkach pracy mają ponadto prawo:

- 1) korzystać w dni wolne od pracy z zezwolenia na widzenie się bez dozoru z osobą najbliższą poza terenem zakładu karnego na czas nie przekraczający 24 godzin,

- 2) korzystać za zezwoleniem naczelnika z organizowanych poza terenem zakładu karnego zajęć kulturalno-oświatowych lub sportowych.

4. Wobec skazanych odbywających karę w rygorze złagodzonej w zakładzie karnym zwykłym przepis § 82 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 87. 1. Skazani odbywający karę w zakładzie karnym przejściowym, niezależnie od uprawnień określonych w § 86 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 3, mają prawo:

- 1) otrzymywać 50% należności za pracę,
- 2) dysponować czasem wolnym po pracy lub nauce oraz poruszać się po terenie zakładu karnego w sposób nie naruszający ustalonego porządku,
- 3) korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia,
- 4) do zatrudnienia poza obrębem zakładu karnego na indywidualnych stanowiskach pracy, zwłaszcza jeżeli zatrudnienie to jest zgodne z ich kwalifikacjami zawodowymi lub będzie mogło być kontynuowane po zwolnieniu z zakładu.

2. Przepis § 86 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 88. Cele mieszkalne skazanych odbywających karę w rygorze złagodzonej w ośrodku pracy i w zakładzie karnym przejściowym są otwarte.

§ 89. 1. Karę w rygorze obostrzonej wykonuje się w warunkach zwiększonego zakresu obowiązków i ograniczonych uprawnień oraz wzmoczonej dyscypliny skazanych.

2. Skazani odbywający karę w rygorze obostrzonej mogą być zatrudnieni tylko wewnątrz zakładu karnego oraz rozmieszcza się ich w odrębnych oddziałach lub celach.

§ 90. 1. Skazani odbywający karę w rygorze obostrzonej mają prawo:

- 1) otrzymywać 25% należności za pracę,
- 2) korzystać z jednego widzenia w miesiącu w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą i nie przy oddzielnym stoliku,
- 3) otrzymywać paczkę z żywnością raz na 6 miesięcy.

2. Skazanym odbywającym karę w rygorze obostrzonej nie przyznaje się nagród określonych w § 62 ust. 1 pkt 14 i 15; przepisu § 60 nie stosuje się.

§ 91. Postępy skazanych w resocjalizacji poddaje się ocenom co najmniej raz na 6 miesięcy.

§ 92. Skazani wykazujący postępy w resocjalizacji, a zwłaszcza zachowujący się wzorowo oraz wykazujący właściwy stosunek do pracy i nauki, mogą być przeniesieni do rygoru łagodniejszego od tego, w którym odbywają karę. Przeniesienia można dokonać z rygoru obostrzonego do zasadniczego albo z rygoru zasadniczego do złagodzonego.

§ 93. 1. Skazani nie poddający się wpływowi wychowawczym, a zwłaszcza zachowujący się niezgodnie z regulaminem oraz wykazujący niewłaściwy stosunek do pracy lub nauki, mogą być przenoszeni do rygoru surowszego od tego, w którym odbywają karę. Przeniesienia można dokonać z rygoru złagodzonego do zasadniczego albo z rygoru zasadniczego do obostrzonego.

2. Skazani odbywający karę w rygorze złagodzonym, którzy popełnili czyn mający znamiona przestępstwa, mogą być przeniesieni bezpośrednio do rygoru obostrzonego.

3. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych młodocianych

§ 94. 1. Wykonywanie kary wobec młodocianych zmierza w szczególności do kształtowania pozytywnych cech charakteru i społecznie pożądaných postaw przez stosowanie metod i środków oddziaływania penitencjarnego odpowiednich do ich wieku i osobowości.

2. Dla młodocianych prowadzi się w szerszym zakresie nauczanie zawodu, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe oraz zwraca szczególną uwagę na zacieśnianie więzi z rodziną.

3. Karę wobec młodocianych wykonuje się w przeznaczonych dla nich zakładach karnych.

§ 95. 1. W zakładach karnych dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli lat 21.

2. Młodociani odbywają karę w ośrodkach pracy, chyba że przeciwko skierowaniu do tych ośrodków przemawiają względy resocjalizacyjne, bezpieczeństwa lub zdrowotne.

3. Młodociani skazani za przestępstwa w warunkach określonych w art. 60 Kodeksu karnego, a jeżeli jest to celowe ze względów resocjalizacyjnych — również przebywający uprzednio w zakładzie karnym lub poprawczym, odbywają karę w wyodrębnionych zakładach karnych dla młodocianych.

4. W zakładach karnych dla młodocianych mogą nadal odbywać karę skazani, którzy ukończyli lat 21, jeżeli jest to celowe ze względów resocjalizacyjnych lub z uwagi na krótki okres pozostały do odbycia kary, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

5. Skazanych, którzy ukończyli lat 21, wobec których nie zastosowano przepisu ust. 4, przenosi się do odpowiednich zakładów karnych dla dorosłych nierecydywistów.

§ 96. W zakładach karnych dla młodocianych mogą również odbywać karę, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, skazani dorośli nierecydywiści, skierowani do tych zakładów za ich zgodą. Przy kierowaniu uwzględnia się w szczególności charakter popełnionego przez nich przestępstwa oraz przebieg procesu resocjalizacji.

§ 97. Młodocianych skazanych na karę pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 3 lat, a także sprawujących trudności wychowawcze, obejmuje się psychologiczno-penitencjarnymi badaniami osobopoznawczymi.

§ 98. 1. Młodociani, niezależnie od rygoru, w którym odbywają karę, mają prawo do dodatkowego lub dłuższego widzenia w miesiącu.

2. Dzienna norma żywnościowa dla młodocianego, który nie ukończył lat 18, powinna być odpowiednio wyższa o 600 kalorii od norm określonych w § 14 ust. 1.

3. Wobec młodocianych nie stosuje się kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 4 i 6, z wyjątkiem pozbawienia lub ograniczenia prawa zakupu wyrobów tytoniowych.

4. Naczelnik może dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary, zwłaszcza w zakresie ustalonego w zakładzie porządku oraz wyposażenia i urządzenia celi mieszkalnej.

§ 99. Administracja zakładu karnego dla młodocianych współdziała w realizacji zadań wychowawczych z rodzinami skazanych. W tym celu organizuje spotkania z tymi rodzinami, informuje je o postępach młodocianych w procesie resocjalizacji oraz osiągniętych przez nich wynikach w nauce i pracy, a także zaprasza na imprezy i uroczystości organizowane w zakładzie.

4. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych dorosłych recydywistów

§ 100. 1. Wykonywanie kary wobec recydywistów zmierza w szczególności do kształtowania u nich przekonania o możliwości i celowości prowadzenia uczciwego życia, przygotowania do takiego życia, wyrabiania i utrwalania nawyku pracy.

2. Karę wobec recydywistów wykonuje się w przeznaczonych dla nich zakładach karnych.

§ 101. 1. W zakładach karnych dla recydywistów odbywają karę skazani za przestępstwa popełnione w warunkach określonych w art. 60 Kodeksu karnego.

2. W zakładach karnych dla recydywistów mogą odbywać karę również skazani za przestępstwa umyślne, inni niż wymienieni w ust. 1, jeżeli odbywali już karę pozbawienia wolności jako recydywiści, a istnieje niebezpieczeństwo ich demoralizującego oddziaływania na innych skazanych.

3. Wobec skazanych, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisu § 86 ust. 3 pkt 1.

§ 102. Skazanych, wobec których sąd orzekł o umieszczeniu w ośrodku przystosowania społecznego, obejmuje się psychologiczno-penitencjarnymi badaniami osobopoznawczymi.

5. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych dorosłych nierecydywistów

§ 103. Karę wobec dorosłych nierecydywistów, skazanych za przestępstwo umyślne, wykonuje się w przeznaczonych dla nich zakładach karnych zwykłych, ośrodkach pracy i zakładach karnych przejściowych.

§ 104. Skazani, którzy uprzednio odbywali karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne albo nie zostali skierowani do zakładu karnego dla recydywistów na podstawie § 101 ust. 2, karę odbywają w wyodrębnionych dla nich zakładach karnych zwykłych.

6. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych za przestępstwa nieumyślne

§ 105. Wykonując karę wobec skazanych za przestępstwa nieumyślne, uwzględnia się w szczególności potrzebę kształtowania u nich poczucia odpowiedzialności oraz wyrobienia zdolności przewidywania następstw swego postępowania. Karę wykonuje się w warunkach zwiększonych uprawnień i samodyscypliny.

§ 106. 1. Skazani za przestępstwa nieumyślne odbywają karę odrębnie od skazanych za przestępstwa umyślne.

2. Skazani za przestępstwa nieumyślne odbywają karę w ośrodkach pracy, chyba że przeciwko skierowaniu do tych ośrodków przemawiają względy resocjalizacyjne, bezpieczeństwa lub zdrowotne. Wobec skazanych odbywających karę w tych ośrodkach stosuje się przepisy § 87 ust. 1 pkt 2—4.

3. Skazani za przestępstwa nieumyślne, którzy nie zostali skierowani do ośrodka pracy, odbywają karę w odpowiednich rodzajach zakładów karnych dla skazanych za przestępstwa umyślne. Wobec skazanych odbywających karę w tych zakładach nie stosuje się przepisu § 86 ust. 3 pkt 1.

7. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych kobiet oraz skazanych sprawujących pieczę nad dziećmi

§ 107. 1. Wykonując karę wobec kobiet uwzględnia się ich właściwości psychofizyczne oraz potrzebę podtrzymywania i utrwalania więzi uczuciowej z rodzinami, w szczególności z małoletnimi dziećmi.

2. Kobietom ciężarnym i karmiącym, a także matkom przebywającym w zakładzie karnym ze swoimi dziećmi, zapewnia się specjalistyczną opiekę.

§ 108. 1. Kobiety odbywają karę w odrębnych zakładach karnych.

2. Kobiety odbywają karę w ośrodkach pracy, chyba że przeciwko skierowaniu do tych ośrodków przemawiają względy resocjalizacyjne, bezpieczeństwa lub zdrowotne.

3. Kobiety nie odbywają kary w rygorze obstrzonym.

§ 109. 1. Kobiety korzystają z własnej bielizny, a odbywając karę w ośrodku pracy — również z własnej odzieży i obuwia. Kobiety otrzymują z ośrodka do użytku odzież i obuwie, jeżeli własna odzież i obuwie są niezdadne do użytku albo nieodpowiednie ze względu na porę roku lub gdy wymagają tego względy sanitarnie.

2. Kobiety korzystają co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpeli.

3. Na każdą kobietę powinno przypadać nie mniej niż 4 m² powierzchni celi. Przepis § 12 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Wobec kobiet nie stosuje się kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 10 i 12.

5. Naczelnik może dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary, zwłaszcza w zakresie ustalonego w zakładzie porządku oraz wyposażenia i urządzenia celi mieszkalnej.

6. W zakładach karnych dla kobiet organizuje się kursy opieki nad dziećmi i prowadzenia gospodarstwa domowego.

§ 110. 1. Kobiety ciężarne i karmiące mają prawo:

- 1) korzystać z dłuższego spaceru,
- 2) korzystać z własnej odzieży i obuwia,
- 3) otrzymywać paczkę żywnościową raz w miesiącu,
- 4) dokonywać części zakupu artykułów żywnościowych,
- 5) korzystać z innych ulg zleconych przez lekarza.

2. Kobietom ciężarnym i karmiącym przysługuje wyżywienie według normy określonej przez lekarza.

3. Wobec kobiet ciężarnych i karmiących naczelnik może dokonywać, na wniosek lekarza lub po zasięgnięciu jego opinii, niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia ich stanu fizycznego lub psychicznego.

4. Wobec kobiet ciężarnych i karmiących nie stosuje się ponadto kar dyscyplinarnych określonych w § 66 ust. 1 pkt 4 i 6, z wyjątkiem pozbawienia lub ograniczenia prawa zakupu wyrobów tytoniowych, oraz w pkt 8 i 11.

§ 111. 1. W celu umożliwienia skazanym matkom sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi organizuje się przy zakładach karnych domy małego dziecka. W domach tych, za zgodą matki, dzieci mogą przebywać do ukończenia 3 roku życia, chyba że lekarz lub psycholog zalecą inaczej.

2. Skazanym matkom umożliwia się sprawowanie stałej opieki nad dziećmi i wykonywanie niezbędnych czynności opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

§ 112. 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących pieczę nad dzieckiem do lat 15, do której wykonywania zobowiązani są rodzice, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których ich dzieci przebywają.

2. Skazani, których dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powinni być w miarę możliwości osadzani w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.

§ 113. 1. Skazani, o których mowa w § 112, mają niezależnie od uprawnień przysługujących im według rygoru, w którym odbywają karę, prawo do dodatkowego w miesiącu widzenia z dziećmi.

2. Na korespondencji skazanych z dziećmi do lat 15 nie umieszcza się oznaczeń świadczących o cenzurze zakładu karnego.

8. Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo, uzależnionych od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych oraz niepełnosprawnych fizycznie

§ 114. Skazanych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo, uzależnionych od alkoholu albo

środków odurzających lub psychotropowych oraz niepełnosprawnych fizycznie obejmuje się w czasie odbywania kary specjalistyczną opieką psychologiczną i lekarską oraz rehabilitacją.

§ 115. 1. Wykonując karę wobec skazanych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo oraz uzależnionych od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, uwzględnia się w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości oraz przywracania równowagi psychicznej i kształtowania zdolności współżycia społecznego.

2. W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, dostosowuje się warunki odbywania kary, zwłaszcza w zakresie zatrudnienia, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, do możliwości psychofizycznych skazanych, współdziała z ich rodzinami oraz zapewnia się skazanym pomoc w kontynuowaniu specjalistycznego leczenia i rehabilitacji po zwolnieniu z zakładu karnego.

§ 116. Skazanych, u których na podstawie badań lekarskich lub psychologicznych stwierdzono zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe, uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, a ponadto związaną z tym potrzebę odrębnego ich traktowania, kieruje się do odbywania kary w zakładach karnych dla skazanych wymagających stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych.

§ 117. 1. W zakładzie karnym dla skazanych wymagających stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych naczelnik dokonuje, na wniosek personelu specjalistycznego lub po zasięgnięciu jego opinii, niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia stanu zdrowia psychicznego skazanych.

2. Zespoły, o których mowa w § 60, mogą być tworzone w tym zakładzie na wniosek personelu specjalistycznego lub po zasięgnięciu jego opinii.

§ 118. 1. Wykonując karę wobec skazanych niepełnosprawnych fizycznie, uwzględnia się w szczególności potrzebę zapobiegania pogarszaniu się ich stanu zdrowia oraz przygotowania do samodzielnego życia.

2. W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, dostosowuje się warunki odbywania kary, zwłaszcza w zakresie leczenia, zatrudnienia i higienicznosanitarnym, do możliwości psychofizycznych skazanych oraz zapewnia się im pomoc w uzyskaniu świadczeń inwalidzkich, a także — jeżeli zachodzi taka potrzeba — w kontynuowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego specjalistycznego leczenia i rehabilitacji oraz zatrudnienia w warunkach pracy chronionej.

3. Przepis § 117 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 119. 1. Dla skazanych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo, uzależnionych od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych oraz niepełnosprawnych fizycznie organizuje się, w miarę potrzeby, zatrudnienie na zasadach przewidzianych dla inwalidów, a jeżeli nie jest to możliwe z uwagi na stan ich zdrowia — organizuje się terapię zajęciową.

2. Koszty związane z organizacją i prowadzeniem terapii zajęciowej mogą być pokrywane z funduszy przeznaczonych na pomoc postpenitencjarną i zapobieganie przestępczości.

§ 120. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, ze skazanymi wymagającymi stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych mogą odbywać karę inni skazani, za ich zgodą.

§ 121. Skazani, którzy w wyniku podejmowania specjalistycznego oddziaływania w zakładzie karnym dla skazanych wymagających stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych nie wymagają już odrębnego traktowania, kierowani są do odpowiednich zakładów karnych.

Rozdział 7

Współdziałanie administracji zakładu karnego ze społeczeństwem

§ 122. 1. W procesie resocjalizacji skazanych administracja zakładu karnego inicjuje różne formy współdziałania ze społeczeństwem.

2. Współdziałanie to realizuje się zwłaszcza poprzez społeczną radę penitencjarną działającą w zakładzie karnym oraz instytucje i organizacje, których statuty przewidują udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności lub ich rodzinom.

§ 123. 1. Współdziałanie, o którym mowa w § 122, realizuje się przede wszystkim w zakresie:

- 1) zatrudniania i nauczania skazanych oraz działalności kulturalno-oświatowej w zakładzie karnym,
- 2) inicjowania i usprawniania współdziałania z instytucjami oraz organizacjami reprezentowanymi przez członków społecznej rady penitencjarnej, a w miarę potrzeby także z innymi instytucjami i organizacjami,
- 3) pozyskiwania rodzin osób skazanych do udziału w procesie resocjalizacji, rozwijania wzajemnych kontaktów skazanych z rodzinami oraz inicjowania niezbędnej pomocy tym rodzinom,
- 4) uzyskiwania pomocy, zwłaszcza dla skazanych nie posiadających osób najbliższych lub gdy osoby te nie utrzymują z nimi kontaktu,
- 5) wyrażania przez społeczną radę penitencjarną opinii w przedmiocie prośb, skarg i wniosków skazanych oraz porządku w zakładzie karnym,
- 6) przygotowywania skazanych do życia na wolności i udzielania im pomocy w społecznej adaptacji po zwolnieniu,
- 7) zapewniania skazanym odpowiednich warunków bytowych, sanitarnych i opieki lekarskiej.

2. Członkowie społecznej rady penitencjarnej oraz przedstawiciele instytucji i organizacji współdziałających z administracją zakładu karnego, za zezwoleniem naczelnika, mają prawo wstępu do cel i innych pomieszczeń, w których przebywają lub pracują skazani, i do bezpośredniego z nimi kontaktu.

Rozdział 8

Przygotowywanie skazanych do zwolnienia

§ 124. 1. Jeżeli skazany nie posiada dokumentu stwierdzającego tożsamość, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez ska-

zanego takiego dokumentu. Skazany ma obowiązek współdziałania z administracją zakładu w tym zakresie.

2. Skazany powinien przed zwolnieniem podjąć starania o zapewnienie zatrudnienia, a w razie potrzeby również zamieszkania, i w tym celu zwrócić się do właściwych organów administracji państwowej. Administracja zakładu karnego ma obowiązek udzielenia skazanemu pomocy w tym zakresie, a w razie potrzeby — nawiązania kontaktu z osobą najbliższą dla skazanego lub osobą przez niego wskazaną.

§ 125. 1. Przed zwolnieniem przeprowadza się ze skazanym rozmowę i informuje o pomocy postpenitencjarnej, jakiej udziela mu zakład karny, oraz o możliwości uzyskania dalszej pomocy po zwolnieniu. Skazanemu udziela się też stosownych rad i wskazań sprzyjających adaptacji społecznej.

2. W razie potrzeby należy umożliwić skazanemu porozumienie się z kuratorem sądowym oraz instytucjami i organizacjami mogącymi udzielić mu pomocy.

§ 126. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny do samodzielnego powrotu do miejsca stałego lub czasowego pobytu, administracja zakładu karnego obowiązana jest w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z osobą najbliższą dla skazanego lub osobą przez niego wskazaną i powiadomić ją o terminie jego zwolnienia, a w razie ich braku — właściwy organ administracji państwowej. W razie potrzeby administracja zakładu karnego obowiązana jest udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca, w którym ma przebywać.

§ 127. 1. Przy zwolnieniu skazany otrzymuje za pokwitowaniem znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

2. Skazany otrzymuje świadectwo zwolnienia, informacje o wynikach dodatkowych badań lekarskich oraz kartę informacyjną z przeprowadzonego leczenia szpitalnego, a wymagający leczenia — również świadectwo lekarskie.

3. Jeżeli skazany wymaga po zwolnieniu leczenia, którego obowiązek może być nałożony na podstawie przepisów ustawy, administracja zakładu karnego zawiadamia właściwy organ administracji państwowej.

4. Skazany nie posiadający środków pieniężnych oraz stosownej do pory roku odzieży, bielizny lub obuwia otrzymuje przy zwolnieniu niezbędną pomoc. W razie potrzeby zwolnionemu wydaje się artykuły żywnościowe na czas podróży.

§ 128. 1. Jeżeli stan zdrowia osoby zwolnionej z zakładu karnego nie pozwala na przeniesienie do zakładu społecznego służby zdrowia, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do chwili, gdy stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

2. O pozostawieniu osoby zwolnionej na leczeniu w zakładzie karnym administracja zakładu zawiadamia niezwłocznie organy sprawujące nadzór penitencjarny, właściwego prokuratora oraz osobę najbliższą dla skazanego lub osobę przez niego wskazaną.

3. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli osoba zwolniona sprzeciwia się dalszemu leczeniu w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w dokumentacji lekarskiej.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 129. Przepisy regulaminu stosuje się również do skazanych, którzy rozpoczęli odbywanie kary pozbawienia wolności przed dniem jego wejścia w życie.

§ 130. 1. Skazany odbywający karę pozbawienia wolności, wobec którego zastosowano tymczasowe aresztowanie w innej sprawie, podlega przepisom niniejszego regulaminu, z tym że w zakresie widzeń i korespondencji stosuje się przepisy regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania. W celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego organ, do którego dyspozycji skazany pozostaje, może zarządzić stosowanie wobec niego również innych przepisów regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania.

2. Jeżeli skazany, o którym mowa w ust. 1, nie może być zatrudniony, korzysta z zezwolenia na otrzymywanie paczek żywnościowych na zasadach określonych w regulaminie wykonywania tymczasowego aresztowania.

§ 131. 1. W wypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi, zdrowotnymi lub bezpieczeństwa, naczelnik może na czas określony:

- 1) wstrzymać lub ograniczyć dokonywanie zakupów,
- 2) wstrzymać widzenia lub ograniczyć czas ich trwania,
- 3) wstrzymać spacery lub ograniczyć czas ich trwania,
- 4) wstrzymać lub ograniczyć organizowanie zajęć o charakterze zbiorowym,
- 5) wstrzymać lub ograniczyć zbiorowe posługi religijne,
- 6) ograniczyć ilość i rodzaj artykułów żywnościowych przesyłanych w paczkach lub wstrzymać przyjmowanie paczek,
- 7) zabronić posiadania w celi niektórych przedmiotów,
- 8) zarządzić zamykanie cel i innych pomieszczeń, w których skazani przebywają lub pracują.

2. O decyzji podjętej w sprawach, o których mowa w ust. 1, naczelnik zawiadamia organy nadzoru penitencjarnego oraz inne zainteresowane osoby.

§ 132. 1. W celu doskonalenia metod i środków oddziaływania resocjalizacyjnego naczelnik może, po zasięgnięciu opinii komisji penitencjarnej oraz uzyskaniu zgody organów nadzoru penitencjarnego, dokonywać na czas określony odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary.

2. Stosowanie odstępstw, o których mowa w ust. 1, nie może ograniczać określonych w regulaminie praw skazanych ani nakładać na nich dodatkowych obowiązków.

§ 133. Przepisy regulaminu stosuje się również do osób odbywających karę aresztu orzeczoną za wykroczenie, przy czym orzeczoną karę odbywają one w rygorze zasadniczym; przepis § 85 stosuje się odpowiednio.

§ 134. Traci moc zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 1974 r. w sprawie tymczasowego regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. Urz. Min. Sprawiedliwości Nr 2, poz. 6, z 1975 r. Nr 5, poz. 49, z 1980 r. Nr 4, poz. 18 oraz z 1981 r. Nr 1, poz. 2 i Nr 2, poz. 11).

§ 135. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 października 1989 r.

Minister Sprawiedliwości: *Ł. Balcer*